



DECLARACIÓ DEL TRIANGLE JOVE 15a Trobada del Triangle Jove

“Els i les Joves volem construir lliurement i en igualtat d'oportunitats els nostres projectes de vida”

Morella, 18, 19 i 20 d'octubre de 2013

L'**emancipació juvenil** suposa tenir el dret, la responsabilitat i la capacitat de decidir sobre la pròpia vida i d'incidir sobre la vida col·lectiva a través de l'exercici dels drets de ciutadania. Hem d'entendre el procés d'emancipació com a un procés ampli i dinàmic, en el qual intervenen molts factors. Així, si les polítiques anessin en la direcció correcta, els i les joves podrien emancipar-se amb la garantia d'autonomia i en igualtat d'oportunitats. Les dades, però, mostren com en els darrers anys els i les joves endarrereixen cada cop més l'emancipació de les seves llars familiars i que, a més, aquest procés no té lloc amb les mateixes condicions de partida per a totes les persones joves. D'acord amb Casanovas [Política de joventut. Glossari de termes. ACPPJ, Barcelona, 2009]: “Hi ha igualtat d'oportunitats quan la probabilitat d'èxit escolar, professional i social dels individus no està influenciada pel seu origen social”.

Des del punt de vista de l'estructura social, hem d'entendre la **desigualtat social** com l'accés diferencial de les persones a les oportunitats i als recursos. Aquest accés diferencial als recursos distribueix als individus en diversos col·lectius socials que tenen diferents posicions en l'estructura social. A la nostra societat existeixen diferents eixos o variables que determinen aquestes situacions de desigualtat: la classe social, l'origen, el sexe, l'orientació sexual, l'edat, tenir o no alguna discapacitat o diversitat funcional, entre altres. Quan aquests eixos es creuen les situacions de desigualtat acostumen a incrementar.

Les dinàmiques econòmiques i de mercat han propiciat la continuïtat d'un sistema econòmic injust i sense sensibilitat social, fet que ha contribuït a un increment de les desigualtats d'accés als recursos i a que el col·lectiu jove continuï essent un col·lectiu caracteritzat per una forta precarietat en termes econòmics i laborals. El període d'expansió econòmica no es va aprofitar per trencar aquesta tendència, i la posterior crisi i polítiques d'austeritat encara han agreujat més aquestes situacions de vulnerabilitat econòmica i social dels i les joves, que s'han traduït, sobretot, en una forta dificultat d'accés a l'ocupació i a una ocupació de qualitat, així com en una gran dificultat d'accés a l'habitatge, factors que fan cada vegada més difícil el procés d'emancipació juvenil i que porten a l'exclusió social a cada vegada més joves.

L'**educació**, en sentit ampli, és un procés necessari per a la formació de ciutadans i ciutadanes lliures, compromeses amb l'entorn i ben preparades per afrontar el present i el futur de la vida en societat. L'educació ha de possibilitar la superació dels condicionants socials, econòmics i culturals d'origen, garantint la igualtat d'oportunitats de tots els infants i joves. Actualment podem considerar que no s'està complint el dret a una educació pública de qualitat i en igualtat d'oportunitats.

Si creiem en la igualtat d'oportunitats i en el dret a l'accés a una educació pública i de qualitat per a tothom, es fa necessària una política pública que entengui l'educació i el sistema educatiu com una eina bàsica per a la

transformació social. Les escoles i instituts són el millor instrument per capacitar infants i adolescents com a ciutadans i ciutadanes lliures en un marc d'igualtat d'oportunitats. L'educació és, doncs, un vehicle d'apoderament en tots els aspectes, des de l'accés al mercat laboral a l'exercici de la ciutadania activa. Si creiem que una formació adequada i de qualitat és la clau a l'hora de millorar l'ocupabilitat, i així ho mostren les estadístiques, no podem deixar que la igualtat en l'accés a la formació i en tot el procés educatiu pateixi cap retrocés.

Les dades constaten una forta dualització en l'estructura de les qualificacions, doncs una important proporció de joves no finalitza els estudis obligatoris, o bé no continua estudiant després d'obtenir-los. D'altra banda, existeix una important segregació dels itineraris formatius que segueixen els nois i les noies. Un altre factor que juga en contra del dret a l'educació en igualtat d'oportunitats és l'increment de les taxes dels estudis de formació professional i universitaris. L'educació és la clau, i en aquest sentit calen polítiques que l'entenguin com un dret universal i que garanteixin a tota la població l'accés a una escola pública i de qualitat. Per assegurar aquest dret creiem que calen mesures que vagin dirigides a disminuir les ràtios de les aules amb l'objectiu de garantir una millor atenció a l'alumnat; mesures que promoguin l'augment o recuperació de beques i ajuts que fomentin la cohesió social i territorial. Per últim, considerem necessari que es millori la difusió i explicació dels ensenyaments de la Formació Professional i, alhora, que aquests adquireixin un major reconeixement.

La relació que els i les joves tenen amb el **treball i l'ocupació** determina en gran mesura les posicions que ocupen a l'estructura social. Tenir o no una ocupació laboral, la categoria laboral, el tipus de contracte, la professió, els ingressos i l'estructuració dels temps de treball que se'n deriven són dimensions que tenen una correlació molt directa amb la posició que s'ocupa a l'estructura social i, per tant, són elements que determinen les oportunitats i projectes de vida. Partim de la base que el treball és un dels aspectes centrals a la nostra societat en la configuració de les identitats socials de les persones. L'accés al treball i la garantia d'unes condicions laborals dignes són elements clau en les trajectòries d'emancipació de les persones joves i, per tant, en la pròpia elaboració dels projectes de vida.

En aquests moments podem parlar de la vulneració del dret al treball digne, sobretot en el cas de la població juvenil, col·lectiu amb altíssimes taxes d'atur i de precarietat en les condicions laborals. Si bé les dades d'atur i precarietat juvenil ja eren altíssimes abans de la crisi, amb l'arribada de la crisi, les polítiques d'austeritat i l'aplicació d'una reforma laboral injusta, l'atur i la precarietat només han fet que augmentar en una escalada sense aturador, i en aquests moments les previsions no semblen massa esperançadores. A més a més, també cal tenir en compte que la precarietat laboral de les dones joves està a l'ordre del dia, doncs elles tenen els sous més baixos, les pitjors condicions contractuals, així com unes majors dificultats de conciliació entre la vida personal, laboral i comunitària que els homes joves. Tots aquests condicionants incrementen el risc de dependència d'aquestes dones i el retard en la construcció de les seves trajectòries vitals.

L'ocupació juvenil ha de ser una prioritat. Cal reduir els actuals índexs d'atur que són sinònims de risc d'exclusió i desigualtat. Cal combatre la fuga de cervells i l'emigració juvenil que estan hipotecant tota una generació. Són necessaris pactes socials entre tots els agents implicats que permetin impulsar polítiques i accions concretes des del diàleg i la concertació. També considerem que encara cal explorar més les formes de creació d'ocupació, com el cooperativisme i l'autoocupació, a partir d'uns valors que permetin posar l'economia al servei de les persones, el creixement sostenible i la creació de llocs de treball dignes.

Cal un canvi en el model productiu perquè aquest sigui més just, solidari i sostenible. Les polítiques públiques d'ocupació han de garantir que els i les joves puguin escollir lliurement les seves trajectòries professionals en condicions d'igualtat d'oportunitats, treballant en unes condicions dignes i enriquidores. En aquest sentit, cal que les polítiques laborals i les polítiques de joventut fomentin alhora l'accés i la qualitat en el treball, eliminant així les situacions d'atur i precarietat. D'altra banda, s'ha de garantir que existeixi coordinació entre l'àmbit formatiu i el mercat de treball per tal de millorar les transicions de l'escola al treball.

Abandonar la llar familiar d'origen i establir-se a una nova llar és una etapa clau en la transició cap a la vida adulta, i es considera el moment culminant del procés d'emancipació de les persones joves. La necessitat de disposar d'un **habitatge** digne i adequat és un dret reconegut. Tot i així, les polítiques d'habitatge a casa nostra no han estat capaces de donar un adequat compliment al mandat normatiu i als compromisos internacionals adquirits en la matèria. Malgrat la importància de la transició domiciliar en el procés d'emancipació de la gent jove, el pes de les polítiques públiques ha estat més aviat residual a l'hora de

garantir aquesta transició i ha sigut el mercat de l'habitatge el que ha regit les dinàmiques i realitats que hi estan relacionades. Es pot afirmar que la presència pública en el mercat de l'habitatge és molt dèbil i no compensa la tendència especulativa del mercat immobiliari i del sòl. En termes generals, l'habitatge s'ha considerat un bé de consum en comptes d'un dret d'ús. Cal tenir en compte, també, que en els ajuts a l'habitatge, cada cop el pes del col·lectiu jove dins del repartiment dels ajuts és més baix.

Com a conseqüència a la falta de polítiques públiques en matèria d'habitatge i del debilitament d'altres polítiques de benestar, cada vegada més població viu en espais degradats, sense condicions d'habitabilitat, insegurs, massa petits, o arriba a l'extrem d'haver de viure al mateix carrer. En definitiva, el dret a l'habitatge digne és un dret reconegut però que no es tradueix en una realitat palpable.

Calen polítiques públiques integrals i transformadores que afavoreixin l'accés a un habitatge en condicions dignes, assegurant que les vies d'accés estan realment a l'abast del col·lectiu jove i posant tots els mecanismes necessaris per garantir-les, així com també estudiant noves vies d'accés i tinença. En aquest sentit, cal superar el model de tinença de l'habitatge basat en la propietat i fomentar tant el lloguer com altres models residencials emergents, com pot ser la cessió d'ús. També, cal promoure més habitatge de protecció oficial pel col·lectiu jove, així com garantir la universalitat de la prestació social d'ajut al lloguer per a persones joves.

Perquè les persones joves puguin dur a terme els seus processos d'emancipació i construir els seus projectes de vida en igualtat de condicions, també cal que la igualtat d'oportunitats i l'accés estigui garantit en altres esferes més enllà de l'educació, el treball i l'habitatge. L'estat de **salut** (en el sentit ampli, salut física, mental i social) de les persones joves resulta determinant en la definició de les oportunitats educatives, laborals i de relació amb l'entorn. En aquest sentit, esdevé imprescindible garantir l'accés gratuït al sistema públic de salut perquè cap persona jove quedi exclosa d'aquests serveis. Pel que fa a la **cultura**, calen polítiques que treballin per trencar les barreres vinculades a factors estructurals o institucionals i a factors d'ordre personal que dificulten l'accés a la cultura i a la creació cultural. Per garantir la igualtat d'oportunitats entre els i les joves també cal vetllar per un equilibri territorial entre diferents zones poblacionals i garantir que tots els i les joves tenen accés al **transport públic i a sistemes de mobilitat** pel territori. Tampoc podem oblidar que la llibertat a l'hora d'escollir i construir els projectes de vida de les persones joves està estretament relacionada amb el fet de tenir la capacitat i poder exercir el dret a **participar activament i incidir en la societat** i, per això, calen polítiques públiques que fomentin l'educació en i per la participació, polítiques de foment i suport a l'associacionisme, així com polítiques que facin possibles més i millors canals de participació i implicació social de la població en general i, en especial, de les persones joves.

Les dificultats d'emancipació juvenil mostren un panorama alarmant i cada vegada més i més joves fan les maletes i se'n van a buscar millors oportunitats a altres terres. Actualment ja s'està parlant de "**fuga de cervells**", doncs aquestes persones que marxen en busca d'un treball i una vida més digna són en gran mesura persones joves altament qualificades i especialitzades. Es pot afirmar que s'està sacrificant i hipotecant a la generació més ben preparada de la història, la qual cosa resulta una paradoxa. Que joves estudiants puguin fer part de la seva formació a l'estranger i que fins i tot marxin un temps a treballar a fora podria ser positiu, però sempre que fos una elecció lliure, i no pas una fugida obligada del país d'origen per manca d'oportunitats, com és el cas de la majoria de joves que avui estan marxant. Si no es milloren les condicions de vida i de treball a mitjà termini serem una societat exportadora de professionals qualificats i a nivell europeu ens quedarem enrere pel que fa al capital humà. També calen polítiques i mecanismes per facilitar el retorn de totes aquestes persones que ja han marxat en busca de millors condicions.

En definitiva, les **polítiques de joventut** no poden deixar de banda cap dels reptes pendents de totes les esferes que tenen a veure amb que les persones joves puguin desenvolupar la seva estratègia vital amb llibertat i puguin participar activament a la societat. Les polítiques públiques han de ser prou ambicioses com per poder incidir en aquells aspectes primordials de la vida dels i de les joves. Calen polítiques de joventut que garanteixin una igualtat d'oportunitats entre el jovent a l'hora d'escollir entre una diversitat de possibles processos d'emancipació, així com a l'hora d'escollir els seus canals i vies de participació i implicació en la societat. Per tot això cal limitar la influència del mercat i apostar per unes polítiques socials de qualitat i transformadores adreçades a totes les persones joves, tenint sempre en compte la gran diversitat i heterogeneïtat d'aquest col·lectiu.

Calen transformacions estructurals per portar a la societat i joventut a una situació sense exclusió, sense pobresa i sense desigualtats socials. Les polítiques públiques han de garantir que els i les joves puguin construir el seu projecte de vida en igualtat de condicions i podent escollir lliurement els camins vitals que prefereixin, sense condicionants (socials, econòmics, culturals, de gènere, territorials, comunicatius, etc.).

Per tot el que s'ha exposat, **reclamem:**

- La derogació de la reforma laboral i l'establiment d'un nou model de relacions laborals.
- La redistribució del treball reduint la jornada laboral a 35 hores setmanals.
- El foment d'alternatives a les formes tradicionals d'habitatge.
- La implantació de la dació en pagament en la legislació hipotecària.
- La creació d'una educació en xarxa que inclogui tots els agents educatius.
- Una educació pública, laica, en català, igualitària i de qualitat.
- La retirada de la LOMCE i del TIL.
- Incentivar les relacions culturals entre Catalunya, el País Valencià i les Illes Balears.
- Coordinar les polítiques públiques de foment de la llengua catalana en els tres territoris.
- Un sistema educatiu que sigui espai de foment dels hàbits culturals.
- Una educació per una ciutadania activa que faci ús de les metodologies de l'educació no formal per a fomentar l'esperit crític i la implicació del i de la jove en el seu entorn.
- Millorar i ampliar els mecanismes de participació de la ciutadania en la presa de decisions en els afers públics.
- Un canvi en el tractament que es fa de les persones joves en els mitjans de comunicació per millorar la percepció social de la joventut.
- Garantir l'accés universal i gratuït a un sistema de salut públic i de qualitat.
- El foment d'hàbits de vida saludable tals com la sexualitat, l'alimentació i el consum per part de l'administració pública i la societat civil.
- La inversió de recursos en la producció i el consum d'agricultura ecològica i de proximitat.

Laura Ribalaiga
Presidenta de la Fundació Triangle Jove

Marta Peset
Vicepresidenta del CJIB

Sandra Gómez
Presidenta del CJCV

Sergi Contreras
President del CNJC